

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Silvar Rattas

**ÕPPEMATERJALI „NARKOOTILISTE AINETE
OTSIMISTAKTIKA TEENISTUSKOERTELE” KOOSTAMINE**

Lõputöö

Juhendaja:
Piret Teppan, MA

Tallinn 2019

ANNOTATSIOON

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: mai 2019
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Kaaskiri õppematerjalile „Narkootiliste ainete otsimistaktika teenistuskooertele” ja narkootiliste ainete otsimistaktika õppematerjal teenistuskooertele.</p> <p>Käesolev lõputöö on esitatud kahes osas 43 leheküljel. Viidatud allikate nimekirja kuulub 22 nimetust. Töös on esitatud 34 joonist, 4 tabelit. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja resümee on esitatud inglise keeles.</p> <p>Käesolev lõputöö on rakenduslik töö, mis koosneb kahest osast. Esimene osa on autori poolt koostatud õppematerjali kaaskiri ning teine osa on interaktiivne õppematerjal koos õppevideotega. Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida vajadust narkootilisi aineid otsivate teenistuskooerte juhtidele ühtse õppematerjali koostamise järele ning vajaduse ilmnemisel koostada ühtne, interaktiivne õppematerjal koos videoklippidega teenistuskooerte juhtidele, kes soovivad alustada narkootilisi aineid otsiva teenistuskooera koolitamist, või kes soovivad koolitamistaktikat muuta. Ühtset õppematerjali on võimalik kasutada koerajuhil iseseisvalt või koerajuhtide täiendkoolituse raames, ning mis oleks kõigile teenistuskooerte juhtidele kättesaadav. Töö autor analüüsis enda koostatud ja läbi viidud ankeetküsitluse abil, kuidas hindavad teenistuskooerte juhid vajalike koolitusmaterjalide kättesaadavust ja koostas teenistuskooerajuhtidele mõeldud interaktiivse koolitusmaterjali, mida on võimalik koostöös koerajuhtidega edaspidi vastavalt vajadusele täiendada. Autori hinnangul sai töö eesmärk täidetud.</p> <p>Kaaskirjas annab autor ülevaate, millistel õiguslikel alustel on võimalus teenistuskooera kasutada, enam kasutatavatest tõugudest teenistuskooertena Eestis ja lähiriikides, kuidas hindavad teenistuskooerte juhid vajaliku õppematerjali olemasolu ja selle kättesaadavust ning kuidas aitab autori koostatud õppematerjal koerajuhte iseseisvalt koera koolitamisel.</p> <p>Lõputöö teises osas, interaktiivses õppematerjalis, annab autor ülevaate koera arenguetappidest, teenistuskooera koolitus- ja treeningvõtetest.</p>	
Võtmesõnad: teenistuskooer, narkokoer, õppematerjal, koolitusmeetodid, koolitusvideod	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>dog, drug detection dog, training methods</i>	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
<p>Töö autor: Silvar Rattas</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:
Kaitmisele lubatud	
Kolledži direktor	Allkiri:

Mõistete ja lühendite loetelu

EMTA – Eesti Maksu- ja Tolliamet

Kombikoer – mitme eriala kombineeritud oskusega teenistusköer (mõistetakse nii antud töös)

KorS – korrakaitse seadus

Narkoköer – narkootilist ainet otsiv teenistusköer (mõistetakse nii antud töös)

NPALS – narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus

PPA – Politsei- ja Piirivalveamet

PPVS – politsei- ja piirivalveseadus

Rihmastatult – teenistusköer ei saa liikuda vabalt, vaid on rihma otsas (mõistetakse nii antud töös)

SKA – Sisekaitseakadeemia

Taktika – on eesmärgi saavutamise vahend ja viis (mõistetakse nii antud töös). Antud lõputöö kontekstis tuleb mõista taktika all seda, kuidas teenistusköeraga erinevates situatsioonides otsida – kas alustada otsimist liikudes vastu tuule suunda või liikudes alla tuult. Ruumides otsimise puhul – kust alustada, kas ruumi otsimist ukse juurest liikudes mööda seina ääri, või alustada otsimist ruumis asuvatest objektidest.

TKKK – teenistusköerte koolituskeskus

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1 NARKOKOERTE KOOLITAMINE TEENISTUSES OSALEMISEKS.....	8
1.1 Narkokoertena kasutatavad koeratõud ja narkokoerte kasutamine teenistuses.....	8
1.2 Teenistuskoea kasutamist reguleerivad õigusaktid	14
2 NARKOOTILISTE AINETE OTSIMISE KOOLITUSE ÕPPEMATERJALI KOOSTAMISE VAJALIKKUS	16
2.1 Ülevaade uuringust.....	16
2.2 Valimi iseloomustus.....	18
2.3 Uurimistulemused ja analüüs	21
KOKKUVÕTE	33
SUMMARY	35
Viidatud Allikate loetelu.....	37
Lisa 1. Koerajuhi põhikursuse läbimine	40
Lisa 2. Aine lõhnakoolitusel käsitletavat teemad.....	40
Lisa 3. Uuringu läbiviimisel kasutatud küsimustik.....	42

SISSEJUHATUS

Politseiteenistuses kasutatakse teenistuskoeeri jälje ajamiseks, vahetu sunni situatsioonides, inimeste, esemete või erinevate ainete otsimiseks. Kuna teenistuskoeera haistmine on inimese omast kümneid kordi parem, on ta asendamatu just peidetud ainete, näiteks narkootiliste ainete, lõhkeainete jms otsimisel. Erinevate ülesannete täitmiseks on sobilikud koeratõud, mis lähtuvad eelkõige looma kasvust, iseloomust ja füüsilistest omadustest. Teenistuskoeera koolitamine sõltub koera tõust ja koera kasutuse erialast.

Eestis koolitab teenistuskoeeri enamikule (v.a Päästeamet) julgeolekuasutustele Sisekaitseakadeemia teenistuskoeerte koolituskeskus (edaspidi TKKK), kus antakse teenistuskoeerajuhile esmased algteadmised teenistuskoeerte koolitamiseks ning toimuvad teenistuskoeertele eriala- ja täiendkoolitused. Sisejulgeolekuasutused viivad esmase koolituse saanud teenistuskoeerte juhtidele ning koertele ise läbi asutusesiseseid õppepäevi, mis on vajalikud eelkõige töökvaliteedi hoidmiseks ja parandamiseks. Praegu on piisavalt nii eesti- kui ka võrkeelset kirjandust koerte kuulekusõpetuse kohta, kuid puuduvad erialased õppematerjalid.

Lõputöö uudsus seisnebki selles, et koolitusmaterjal teenistuskoeerale narkootiliste ainete otsimise ja taktika kohta Eestis puudub ning välisriikides koostatud õppematerjalid on ligipääsu piiranguga ja seetõttu koerajuhtidele kättesaamatud. Küll aga on eesti keeles ilmunud raamatuid koerte kuulekusõpetuse kohta. Janar Klement koostas Sisekaitseakadeemias 2014. aastal lõputööna õppematerjali teenistuskoeera kutsikakoolituse kohta (Klement, 2014). TKKK juhi Jüri Pajusoo sõnul ei ole hetkel TKKK-s ametlikke koolitusmaterjale narkokoera koolitamiseks. Praegu kasutatakse narkootiliste ainete otsimisele spetsialiseerunud teenistuskoeerajuhtide ning teenistuskoeerte õpetamiseks eelkõige iseenda ja teiste riikide parimat praktikat, mis on saadud väliskoolitustel osalemisel. Samuti kasutatakse teenistuskoeerte koolitamise instruktorite endi koostatud õppematerjale.

Lõputöö on **aktuaalne** ja loob praktilist väärtust, sest ühtse ning teenistuskoeerte juhtidele kättesaadava õppematerjali olemasolu Eestis aitab tagada teenistuskoeerte efektiivsena

kasutamise ning samadel alustel teenistuskooete koolitamise nii PPA-s, Maksu- ja Tolliametis kui ka Justiitsministeeriumi Vanglateenistuses.

Lõputöö **uurimisprobleemiks** ongi, kuidas tagada sisejulgeoleku asutuste narkootilisi aineid otsivate teenistuskooete ja koerajuhtide ühistel põhimõtetel koolitamine.

Tulenevalt uurimisprobleemist on sõnastatud kaks **uurimisküsimust**:

1. Milliseid õppevahendeid ning taktikaid kasutatakse narkootilisi aineid otsivate teenistuskooete koolitamiseks?
2. Millised õppevahendid on teenistuskooete koolitamiseks kõige efektiivsemad nii teenistuskooete juhtidele kui ka TKKK-le?

Lõputöö eesmärk on analüüsida vajadust narkootilisi aineid otsivate teenistuskooete juhtidele ühtse õppematerjali koostamise järele ning vajaduse ilmnemisel koostada ühtne, interaktiivne õppematerjal koos videoklippidega neile teenistuskooete juhtidele, kes soovivad alustada narkootilisi aineid otsiva teenistuskooera koolitamist, või kes soovivad koolitamistaktikat muuta.

Eesmärgi saavutamiseks püstitab autor neli **uurimisülesannet**:

1. Analüüsida, milliseid koeratõuge kasutatakse Eestis ning lähiriikides narkootiliste ainete otsimiseks ning milliste õigusaktidega on teenistuskooete kasutamine Eestis reguleeritud.
2. Analüüsida narkootilisi aineid otsivate teenistuskooete koolitamist ning nende kasutamist PPA-s.
3. Analüüsida koerajuhtide seisukohti PPA, EMTA, Vanglateenistuses kasutatavate otsimistaktikate, õppematerjalide olemasolu, kättesaadavuse kohta ja hinnangut ühtse õppematerjali vajaduse kohta.
4. Sünteesida teooriat ja uuringu tulemusi ning koostada selle põhjal interaktiivne õppematerjal.

Interaktiivse õppevahendi koostamiseks autor:

- analüüsib, kuidas hindavad teenistukoerte juhid vajalike koolitusmaterjalide olemasolu ning kättesaadavust;
- koostab narkokoerale mõeldud interaktiivse koolitusmaterjali, mida on võimalik edaspidi vastavalt vajadusele täiendada.

Lõputöö koosneb kahest osast. Esimene osa on uurimus, mis moodustab õppematerjali kaaskirja ning teine osa on interaktiivne õppematerjal (lisa 1).

Kaaskirjas annab autor ülevaate narkokoerte koolitamisvõimalustest ja kasutamistest teenistuses. Samuti antakse ülevaade, millistel alustel toimub teenistukoerte koolitamine TKKK-s narkootiliste ainete leidmiseks, analüüsitakse õppematerjali vajalikkuse küsitluse tulemusi.

Lõputöö teises osas, interaktiivses õppematerjalis, annab autor ülevaate kutsika arenguetappidest, teenistukoera ja koerajuhi ettevalmistamistest tööks erinevates keskkondades. Õppematerjalis kirjeldatakse metoodikat, kuidas koolitada teenistukoertele narkootiliste ainete leidmist, üldiseid nõudeid teenistukoeraga narkootiliste ainete otsimisel, narkootiliste ainete leidmise erinevaid näitamisi, otsimise taktikaid transpordivahenditest, ruumidest (elamud, korterid jms), otsimise taktikaid isikute suhtes ning maa-alalt koos praktiliste videotega.

Töö kirjutamisel juhendus autor Sisekaitseakadeemia üliõpilastööde koostamise ja vormistamise juhendist.

Lõputöö autor tänab juhendajat, koerajuhte ning teisi ametnikke, kes oma seisukohtadega ja kommentaaridega aitasid kaasa lõputöö valmimisele.

1 NARKOKOERTE KOOLITAMINE TEENISTUSES OSALEMISEKS

1.1 Narkokoertena kasutatavad koeratõud ja narkokoerte kasutamine teenistuses

Tänapäeval täidavad politseikoerad mitmeid funktsioone, mida nad varasemalt ei teinud. Koera puhul saame rääkida esimesest kodustatud loomast. Meie mõistmine koerast ja nende oskustest annab meile võimaluse ära kasutada nende uskumatuid oskuseid ja võimeid. (Ensminger, 2012)

PPA-s kasutatakse põhiliselt teenistuses nelja erinevat tõugu koeri: saksa lambakoeri, belgia lambakoeri (malinois), inglise springerspanjeleid ja vene spanjeleid. Narkokoertena kasutatakse teenistuses enamasti jahikoeri, nt spanjeleid, sest nad on väiksemat kasvu kui belgia lambakoerad, nad mahuvad kitsastesse kohtadesse ning nendes kohtades ennast ka ringi pöörama. Spanjeleid on võimalik tõsta sülle ja kõrgematesse kohtadesse, et otsida ülespoole levivate narkootiliste ainete lõhnu. Koeratõu valik määrab selle, kui hästi õnnestub koerajuhil oma tööülesandeid teenistuskoeraga sooritada. Jahikoertel on aretuses suurt rõhku pandud ninatööle, st lõhna tundmisele, mis teeb temast hea narkootiliste ainete otsija. Head teenistuskoerad on need, kellel on tahe otsida ja lahendada erinevaid ülesandeid kõrge jahiinstinkti pealt. (Gerritsen & Haak, 2017)

Töö autor, tuginedes aastate pikkusele töökogemusele narkokoera juhina, on jõudnud järeldusele, et narkokoerteks sobivad eelkõige need koeratõud, keda on aretatud jahikoerteks. Jahikoerte kasv on väiksem ning valdavalt on nad sõbraliku iseloomuga. Sõbralik iseloom on narkokoertele äärmiselt oluline, sest nad peavad töötama keskkonnas, kus on inimesi ning mõni võib neist koeri karta. Agressiivselt käituvate koertega on otsimisülesandeid inimeste seas äärmiselt raske teha ning lisaks võivad agressiivsed koerad mingil põhjusel käituda ettearvamatult.

Millist koeratõugu kasutada, määrab suuresti ära ka see, millises keskkonnas töötamine saab valdavaks. Näiteks osalemine politseilise erimeetme rakendamisel postkontorites, kus narkokoertega kontrollitakse pakke ja kirju. Teedel, sadamates jm kohtades, kus kontrollitakse sõidukeid, nendes viibivaid isikuid ja nende pagasit. Koolides kontrollitakse ruume ja üksikjuhtumitena õpilasi.

2019. aasta seisuga on Politsei- ja Piirivalveametis teenistuses kokku 17 narkootilist ainet otsivat teenistuskoea (edaspidi narkokoer), kes on koolitatud leidma erinevaid narkootilisi aineid (vt tabel 1). Ainult narkootilise aine otsimise väljaõppega, ehk narkokoeri, on 8 koera, 9 koera on patrullkoerad, kellele on lisaks põhierialale juurde õpetatud narkootilise aine otsimist ehk tegemist on kombineeritud oskustega koertega.

Patrullkoerad on teenistuskoea, keda kutsutakse sündmuskohtadele, kui on vaja avastada jälge või liikuda mööda jälge. Samuti aitavad patrullkoerad isikuid kinni pidada, otsida kadunud inimesi või inimese lõhnaga esemeid. Seega on patrullkoera erialaks jälje ajamine ja kui vaja, siis vahetu sunni rakendamine.

Narkokoerad paiknevad PPA-s igas prefektuuris. Alljärgnev tabel annabki ülevaate prefektuuride kaupa, kuidas on jagunenud ainult narkokoerad ning kombineeritud oskustega koerad.

Tabel 1. Narkokoerte arv PPA-s (Tänav, 2019)

Lääne prefektuur		Põhja prefektuur		Ida prefektuur		Lõuna prefektuur	
Narko - koerad	Kombineeritud oskustega koerad	Narko - koerad	Kombineeritud oskustega koerad	Narko - koerad	Kombineeritud oskustega koerad	Narko - koerad	Kombineeritud oskustega koerad
3	3	3	2	0	5	1	0

Ida prefektuuris on 5, Lõuna prefektuuris 1, Lääne prefektuuris 6 ja Põhja prefektuuris 5 narkokoera (Tänav, 2018). Võrreldes 2017. ja 2019. aastat, on PPA-s vähenenud narkootilisi ainete otsimisega tegelevate koerte arv 26 teenistuskoealt 17 teenistuskoeale.

Vähendamise üks põhjus on narkokoerte vananemine ehk pensionile suundumine ning uusi koeri ei ole juurde tulnud.

Justiitsministeeriumi alluvuses olevates vanglates on 2019. aasta seisuga kokku 8 teenistuskoea, kes otsivad või keda koolitatakse otsima narkootilisi aineid (Piir, 2019). Allolevast tabelist (vt tabel 2) on näha, et Tartu vanglas on praegu teenistuses kõige vähem koeri (2 koera), kellest üks vahetatakse välja, sest koer ei ole töötanud soovitud tasemel.

Tabel 2. Narkokoerte arv Justiitsministeeriumis (Piir, 2019)

Tallinna Vangla	Viru Vangla	Tartu Vangla
3	3	2 (1 kutsikas ja 1 vahetatakse välja)

Kõige rohkem narkokoeri on teenistuses Maksu- ja Tolliametis – 23 teenistuskoea. (Tinkus, 2019).

Tabel 3. Maksu- ja Tolliametis on hetkel teenistuses 23 teenistuskoea. (Tinkus, 2019)

Lääne	Põhja	Ida	Lõuna
4 teenistuskoea	5 teenistuskoea	6 teenistuskoea	8 teenistuskoea

Narkootilisi aineid otsivaid teenistuskoeeri ning koerajuhte koolitab erinevate ministeeriumite hallatavatele asutustele, näiteks Politsei- ja Piirivalveametile, Maksu- ja Tolliametile, Vanglateenistusele ja Sõjaväepolitseile Sisekaitseakadeemia Teenistuskoeerte koolituse keskus (edaspidi TKKK). Koolitused toimuvad erinevate õppekavade alusel. Kokku on TKKK koolitanud teenistuskoeeri kümne erineva õppekava alusel. Õppekava valik sõltub, milline asutus koolitust tellib.

Edaspidi keskendub autor ülevaates rohkem PPA teenistuskoeerte koolitamisele, mida saab paralleelina võtta ka teiste asutuste teenistuskoeerte koolitamisel.

PPA-s reguleerib teenistuskooerte alast tegevust „Koerateenistuse korraldamise juhend“ mille järgi jaguneb teenistuskooerte koolitus kaheks. Esimene kursus on 1,5 aastat kestev põhikursus ehk kutsika koolitus ning seejärel tuleb erialakursus, mis omakorda jaguneb näiteks patrulli-, jälje-, narko-, laiba otsimise, inimese otsimise jms koolituseks. Kõik oleneb sellest, millises suunas on planeeritud hakata koera tulevikus kasutama. (Politsei- ja Piirivalveamet, 2011)

Põhikursusel antakse edasi koerajuhile algteadmised teenistuskooera koolitamiseks ja hooldamiseks. Õpetatakse koerajuhile oskust hakata lugema oma koera kehakeelt. Koerajuhtide põhikursus on kutsikale ja koerajuhile esimene ja kõige tähtsam koolitusetapp, sest sellega luuakse alus teenistuskooera ja koerajuhi edasisele koostööle. Põhikursuse koolitusel pannakse eelkõige rõhku teenistuskooerte kasutamise seadusandlikule poolele, millised nõuded on kehtestatud teenistuskooerale ning teenistuskooera juhile, teenistuskooera atesteerimisele ning koera hooldamisele ja toitmisele (vt täpsemat ülevaadet lisas 1).

Põhikursus on jagatud erinevatesse kahepäevastesse etappidesse, et kõigil uutel teenistuskooerte juhtidel moodustuks ühtsed arusaamised koolitussuundadest ja uutel noortel teenistuskooertel ühine baaskoolituse põhi. Põhikursuse alusmaterjalidena kasutatakse kahte erinevat dokumenti: Frontex'i väljatöötatud ühtseid aluseid ja PPA atesteerimise korda. PPA-s planeerivad prefektuurid, millist teenistuskooera on prefektuuril vaja ning TKKK täidab koolitustellimust.

Koerajuht, kes on läbinud esmase erialakursuse, peab hakkama igal aastal käima TKKK-s eriala täiendkoolitustel, näiteks narkootiliste ainete otsimise kursusel (vt täpsemat ülevaadet lisas 2). Vähemalt kord kvartalis tehakse prefektuurides teenistuskooerte juhtidele õppepäevi. Teenistuskohas teeb koerajuht oma teenistuskooerale iga päev koolitusi kas iseseisvalt, koostöös teiste ametnike või koerajuhtidega. (Sisekaitseakadeemia, 2017).

Vastavalt juhendile tehakse teenistuskohas kuni kaheaastastele koertele nädalas vähemalt kaheksa tundi koolitust ja vanematele kui kaheaastastele koertele nädalas vähemalt kuus tundi koolitust. Koolitustunnid on konkreetselt juhendis kirja pandud, et koerajuhtidel oleks aega tegeleda teenistuskoera koolitamisega, mitte ei koormata üle teiste teenistusülesannetega, kus teenistuskoer jääb tahaplaanile.

Pidev töö teenistuskoertega on oluline ning töö autor saab enda kogemustest väita, et narkootiliste ainete otsimise väljaõppega teenistuskoerte kasutamine teenistusülesannete täitmisel on tõusu tendentsis. Üha rohkem kasutatakse narkokoeri teenistuses ka teistes sisejulgeoleku ametkondades, kuna erinevate narkootikumide tarvitamine on olnud tõusutrendis. Allolevas tabelis nr 4 (vt tabel 4) on välja toodud alates 2015. aastast (jaanuarist novembrini), kui palju on registreeritud rahvatervisevastaseid kuritegusid (Justiitsministeerium, 2018). Rahvatervisevastaste kuritegude all mõeldakse Karistusseadustiku alusel süüteokoosseise, mida iseloomustab suunatus ühe õigushüve ehk rahvatervise kaitsele (Sootak & Pikamäe, 2004). Antud töö vaates räägime narkootikumidega seotud süütegudest, mis on kirjas Karistusseadustiku pt 12 §-ides 183–190.

Tabel 4. Rahvatervisevastaseid kuritegusid järgnevalt: (Justiitsministeerium, 2018)

2015. aasta jaanuar kuni november	2016. aasta jaanuar kuni november	2017. aasta jaanuar kuni november	2018. aasta jaanuar kuni november
1287	1235	1424	1438

2017. aastal tõusid Eesti Vabariigis registreeritud kuriteod narkootiliste ainete suures koguses käitlemise eest 24% (Justiitsministeerium, 2017). Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse (edaspidi NPALS) § 2 punkti 1 alusel on narkootilised ained need, mis on kantud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja. Nimekiri on kehtestatud sotsiaalministri 18.05.2005 a määruse nr 73 lisas 1, nimekirja täiendatakse jooksvalt.

Narkootiliste ainete rohkust tõendab asjaolu, et lõputöö koostamise ajal on vastavatesse nimekirjadesse kantud kokku 356 erineva nimetusega ainet kokku viies nimekirjas (Sotsiaalministeerium, 2005).

Narkootikumid jagatakse neljaks (Frontex, 2012):

- kanep
- opiaadid
- kesknärvisüsteemi mõjutavad
- hallutsinogeenid

Osa narkootilisi aineid on tugevatoimelised, millest tekib joove väga väikestest kogustest – mikrogrammidest ning neid ilma narkokoerata leida on äärmiselt raske, kui mitte öelda võimatu (nt fentanüüli üks doos on ligikaudu suhkrutera suurune).

Narkokoertele õpetatakse TKKK-s toimuvate koolituse käigus leidma kanepit, amfetamiini, MDMA- d, fentanüüli, kokaiini.

Võttes arvesse politsei statistikat, eristubki äravõetud ainetest kolm suuremat rühma narkootikume (Kiipus & Lõhmus, 2004, lk 26), milleks on:

- kanep ja selle töötlemise produktid;
- heroiin ja teised opiaadid;
- amfetamiin ja sellele sarnased ained.

2016. kuni 2017. aastal oli Eesti narkoturul narkootilistest ainetest enim levinud kanep, amfetamiin, fentanüül, kokaiin ja GHB. (Instituut, 2018)

PPA-s töötavatel politseiametnikel, kes koolitavad narkokoeri, on narkootiliste ainete käitlemisõigus, mis annab neile õiguse kasutada koolituseks ehtsaid narkootilisi aineid (Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus, 2019). Milliseid aineid prefektuuris koolitamiseks kasutatakse, sõltub selle prefektuuri narko- ja organiseeritud kuritegevuse talituse hinnangust. Hinnang tugineb omakorda prefektuuri tööpiirkonnas levinud narkootilistest ainetest.

Teenistuskoerajuhid teevad prefektuurides koostööd teiste ametnikega, mille käigus teavitatakse koerajuhte, kui liikvele on tulnud suurtes kogustes uut narkootilist ainet. Seejärel hakatakse teenistuskoeri uute ainete leidmiseks koolitama.

Näitena koostöö toimimise kohta saab tuua juhtumi, kui 2015. aastal hakkas kiirelt Lääne prefektuuris ja mujal Eestis levima sünteetiline kannabinoid ehk 5F-AKB48, millest kriminaalpolitseinikud andsid teada prefektuuri vanemkoerajuhile ja tegid ettepaneku, et narkoortele on juurde vaja õpetada selle narkootilise aine leidmist.

Põhja ja Lääne prefektuuris täidavad narkokoerad oma teenistusülesandeid veel lennujaamas ja sadamates. Ida ja Lõuna prefektuuris kontrollivad narkokoerad piiripunktides ronge, sõidukeid, neis viibivaid isikuid ja nende pagasit. Maksu- ja Tolliameti narkokoerad täidavad tööülesandeid postkontorites, teedel, piiripunktides, sadamates, et kontrollida sõidukeid, isikuid ja nende pagasit. Samuti käivad Maksu- ja Tolliameti narkokoerad postkontorites postipakke ja kirju kontrollimas. Vanglates kasutatakse narkokoeri kirjade, pakkide ja vangide kontrollimiseks. Erinevad sõjaväeosad kasutavad nii PPA kui ka Maksu- ja Tolliameti narkokoeri, et kontrollida ajateenijate seotust narkootiliste ainetega. Narkokoeri kaastakse leidmaks asitõendeid kriminaalmenetluse ja väärteomenetluse raames.

1.2 Teenistuskoera kasutamist reguleerivad õigusaktid

Teenistuskoerad kuuluvad erivahendite nimekirja mitmes seaduses. Loom kui erivahend on välja toodud turvaseaduse § 39 lg 1 punktis 3, päästeseaduse § 24 lg 2 punktis 2, tolliseaduse § 19 lg 2 punktis 5 ja kaitseliidu seaduse § 40 lg 2 punktis 3. Samuti on teenistusloom kui erivahend välja toodud korrakaitseaduse § 78¹ punktis 5, vangistusseaduses § 70¹ lg 1 punktis 2.

Teenistuskoera kui PPA erivahendi kasutamine teenistusülesannete täitmisel tuleb protokollida KorS § 49 lõike 6 alusel. Lähtudes KorS § 12 lõikest 4 tuleb protokollida kanda andmed meetme rakendaja, rakendamise eesmärgi ja meetmele allutatud isiku kohta. Meetme rakendamise protokollimise kohustuslikkus on korrakaitseaduse eelnõu

seletuskirja alusel põhjendatav nimetatud vahetu sunni vormide suure intensiivsusega isikute õigustesse sekkumisel ning protokollimine on vajalik hilisema kontrolli läbi viimiseks ja võimalike vaidluste lahendamiseks (Justiitsministeerium, 2007).

Kui teenistukoera kasutatakse lisaks ruumide ja transpordivahendi kontrollimisele isikute turvakontrolli teostamiseks, peab lähtuma turvakontrolli raamidest, mis on sätestatud korrakaitseaduse §-s 47 (Korrakaitseadus, 2019). Seal on välja toodud, et politsei võib kontrollida isikut või tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või sellekohase väljaõppe saanud teenistuslooma abil kindlustamaks, et isiku valduses ei ole esemeid või aineid, millega ta võib ohustada ennast või teisi isikuid.

Samuti võib politseiametnik kasutada teenistuslooma vallasasja läbivaatusel. Lähtudes korrakaitseaduse § 49 lõikest 1 võib politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan valdaja nõusolekuta kontrollida meeleliselt või tehnilise vahendi või teenistuslooma abil vallasasja, sealhulgas avada uksi ja kõrvaldada muid takistusi. (Korrakaitseadus, 2019).

2 NARKOOTILISTE AINETE OTSIMISE KOOLITUSE ÕPPEMATERJALI KOOSTAMISE VAJALIKKUS

Käesolevas peatükis kirjeldatakse lõputöö raames läbi viidud uuringu protsessi, uuringu tulemuste analüüsimise meetodeid ning esitletakse saadud uurimistulemused.

Teenistuskooera edukus ülesannete täitmisel sõltub valdavas osas peremehe teadmistest ja oskustest, kuidas teenistuskooera koolitada. Seega on oluline nii koolitustel osalemine kui ka vajalike õppematerjalide olemasolu iseseisva treeningu läbiviimiseks.

2.1 Ülevaade uuringust

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada, kas teenistuskooerte juhtidel on vajadus narkokoera koolitamiseks ühtse koolitusmaterjali ja sellega seotud interaktiivse õppematerjali koos videoklippidega järele. Uurimisprobleem on defineeritud järgmiselt: kuidas tagada sisejulgeoleku asutuste narkootilisi aineid otsivate teenistuskooerte ja koerajuhtide ühistel põhimõtetel koolitamine.

Tulenevalt uurimisprobleemist on sõnastatud kaks **uurimisküsimust**:

1. Milliseid õppevahendeid ning taktikaid kasutatakse narkootilisi aineid otsivate teenistuskooerte koolitamiseks?
2. Millised õppevahendid on teenistuskooerte koolitamiseks kõige efektiivsemad nii teenistuskooerte juhtidele kui ka TKKK-le?

Lõputöö esimeses osas vaadeldud narkokoerte koolitamise teenistuses osalemiseks teoreetilise käsitlusele lisaks on lõputöö uurimisprobleemi – kuidas tagada sisejulgeoleku asutuste narkootilisi aineid otsivate teenistuskooerte ja koerajuhtide ühistel põhimõtetel koolitamine – lahendamiseks kasutatud kvantitatiivset uurimismeetodit.

Tulenevalt lõputöö eesmärgist – analüüsida vajadust narkootilisi aineid otsivate teenistuskooerte juhtidele ühtse õppematerjali koostamise järele ning vajaduse ilmnemisel koostada ühtne, interaktiivne õppematerjal koos videoklippidega neile teenistuskooerte juhtidele, kes soovivad alustada narkootilisi aineid otsiva teenistuskooera koolitamist, või kes soovivad koolitamistaktikat muuta – on antud töö nii empiirilise kui ka rakendusliku suunitlusega.

Uurimisküsimuste lahendamiseks kasutas autor ankeetküsitlust ning struktureeritud andmete kogumist, andmete töötlemiseks kasutati tabelitöötlusprogrammi *Microsoft Excel*. Objektivse tulemuse saavutamiseks viis autor läbi küsitluse PPA Ida, Lõuna, Lääne ja Põhja prefektuuride koerajuhtide seas. Küsitluses osalesid ka Justiitsministeeriumi koerajuhid Tallinna, Viru ja Tartu vanglast ning Maksu- ja Tolliameti koerajuhid, kuna nimetatud asutustega teeb TKKK tihedat koostööd. Ankeetküsitluse täitmine oli vabatahtlik ja anonüümne. Andmete kogumiseks saadeti küsitluslehed laiali e-kirja teel. Uurimused viidi läbi ajavahemikul 11.02.2016–21.03.2016 ja 18.02.2019–29.03.2019. Uuringu läbiviimise ajaline erinevus andis ülevaate, kas ajas on koolitusega seondult muutunud vajadus õppematerjali järele või mitte.

Küsimustik koosnes kolme liiki küsimustest:

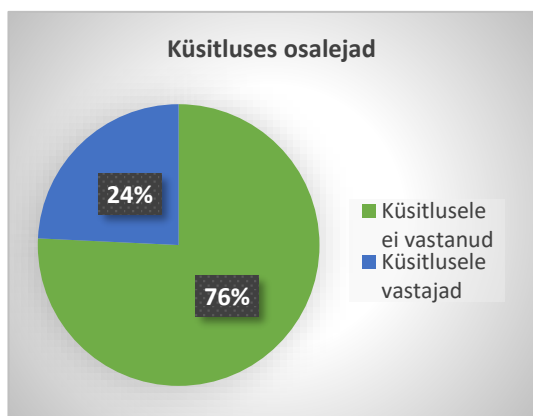
- avatud küsimused;
- valikvastustega küsimused;
- astmestikel ehk skaaladel põhinevad küsimuse tüübid.

Küsimustik koosnes kokku kolmest osast. Küsimustiku esimeses osas koguti andmeid vastaja töökoha, -staaži, kogemuste ja kasutatava koeratõu kohta. Küsimuste teises blokis uuris töö autor, kust on koerajuhid saanud teenistuskooera koolitamiseks vajalikku abi või koolitamismaterjale. Küsitluse kolmandas osas uuris töö autor koerajuhtide hinnangut ühtse õppematerjali vajaduse ning TKKK-s toimuva koolituse pikkuse kohta.

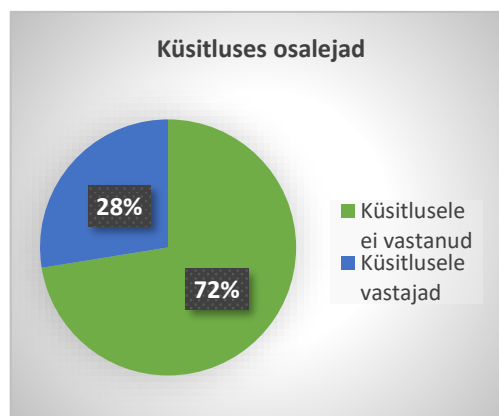
2.2 Valimi iseloomustus

Autori koostatud ankeetküsitlusele vastas kokku 2016. aastal 24% ja 2019. aastal 28% teenistuskoeerajuhtidest. Küsitlus viidi läbi ajavahemikul 11.02.2016–31.03.2016 ja 18.02.2019–29.03.2019. Kasutades kvantitatiivset uurimismeetodit, saatis töö autor neil ajavahemikel e-kirjadega ja paberil kokku välja 97 ankeetküsimustikku eesmärgistatud valimile – PPA, Maksu- ja Tolliameti ning Vanglateenistuse narkokoera juhtidele. Ankeedid saadeti 2016. aastal 25 PPA, 20 Maksu- ja Tolliameti ja 5 Vanglateenistuse koerajuhile. 2019. aastal saadeti ankeedid 16 PPA, 25 Maksu- ja Tolliameti ja 6 Vanglateenistuse koerajuhile. Kokku laekus täidetud ankeete tagasi 2016. aastal 16 ja 2019. aastal 19 ankeeti (vt lisa 3).

Järgnevalt on joonistel nr 1 ja 2 protsentuaalselt välja toodud, mitu sisejulgeoleku asutuste teenistuskoeerajuhti vastas küsitlustele (vt joonised 1 ja 2).

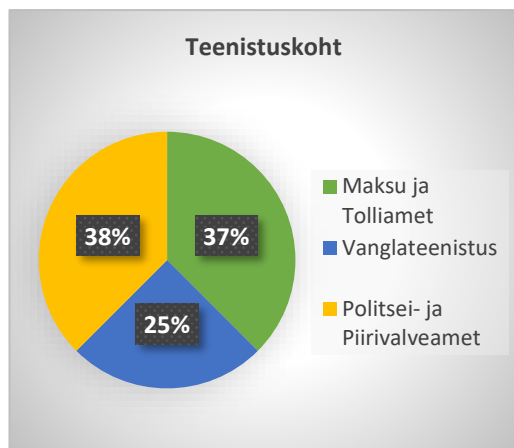
Joonis 1. Küsitluses osalejad (2016)

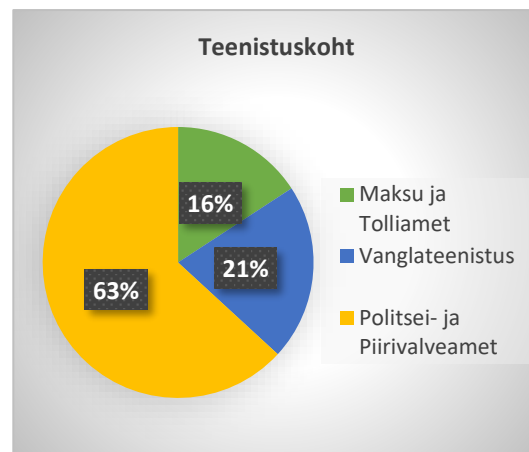
Joonis 2. Küsitluses osalejad (2019)

Ülevaate küsimustele vastanute teenistukohtadest annavad aja lõikes joonised nr 3 ja 4. Mõlemal korral on vastanute ülekaal PPA poolel, kuigi edestades 2016. aastal ainult ühe protsendiga Maksu- ja Tolliametit. Seevastu oli 2019. aastal PPA vastanute protsent, võrreldes Maksu- ja Tolliameti ning Vanglateenistusega märkimisväärselt kõrgem. See näitab, et vastuste tulemuste analüüs lähtub suuresti PPA vajadustest. Autori hinnangul ei

ole selline kallutatud oluline, sest teenistuskoe koolitusvajadus, koolitus ning kasutatavad taktikad on erinevatel asutustel samasugused või võrreldavad.

Joonis 3. Teenistukoht (2016)

Joonis 4. Teenistukoht (2019)

Järgmiseks uuris autor, kui pikk on vastanute tööstaaž ja kui pikalt on vastanud ametnikud töötanud koerajuhina, kuna tavaliselt kohe teenistusse astudes ei ole võimalik saada teenistukoerajuhiks. Ülevaate annavad sellest allolevad joonised nr 5, 6, 7 ja 8.

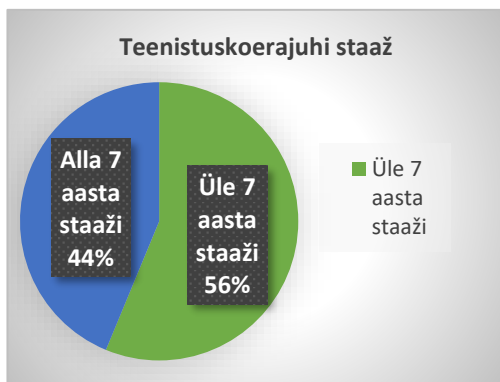
2016. aastal oli üle 10-aastase tööstaažiga ametnikke kokku 62% vastanutest ja alla 10-aastase tööstaažiga ametnikke 38% vastanutest. Vastanute protsendid olid 2019. aastal järgnevad: üle 10-aastase tööstaažiga 58% vastanutest, alla 10-aastase tööstaažiga 42% teenistukoerajuhtidest. 2016. aastal oli teenistukoerajuhina töötanud üle seitsme aasta 56% ametnikke ja alla seitsme aasta 44% vastanutest. 2019. aastal on vastanutest teenistukoerajuhina töötanud üle seitsme aasta 37% vastanutest ja alla seitsme aasta vastanutest on töötanud 63% teenistukoerajuhtidest.

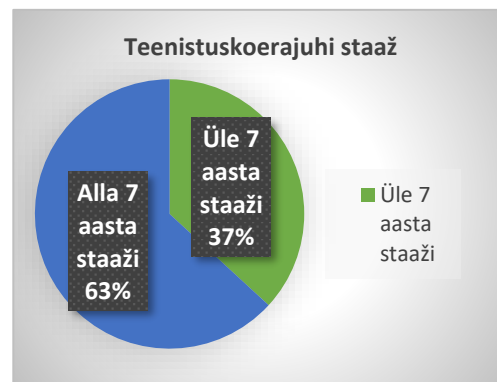
Joonis 5. Staaž organisatsioonis (2016)

Joonis 6. Staaž organisatsioonis (2019)

Joonis 7. Teenistuskooerajuhi staaž (2016)

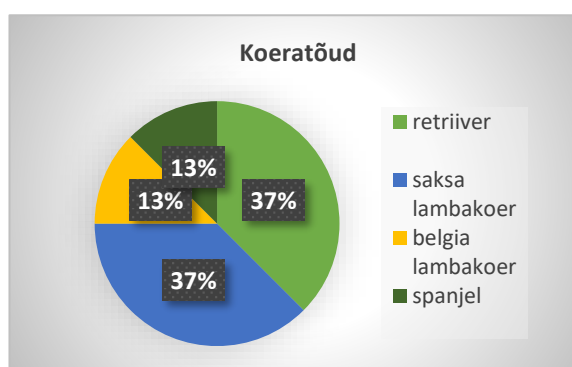
Joonis 8. Teenistuskooerajuhi staaž (2019)

Tulenevalt lõputöös tõstatatud eesmärgist ja sellest, et vastajate tööstaaž ning staaž teenistuskooerajuhina on kõigil pikk, on neil piisavalt kogemusi ning teadmisi, et hinnata koolituse tulemusi ja koolitusmaterjalide vajalikkust teenistuskooera koolitamisel.

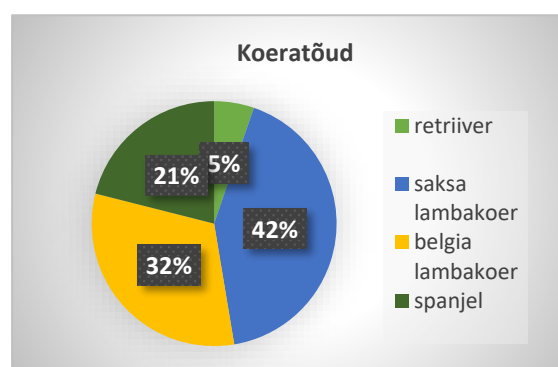
Tulenevalt lõputöös tõstatatud uurimusküsimusest, milliseid teenistuskooeri kasutatakse Lätis (Barkanš, 2016), Soomes (Väänänen, 2016) ja Rootsis (Berlin, 2016), küsiti ka läbiviidava küsitluse käigus PPA, Maksu- ja Tolliametnikelt ning Vanglateenistuse teenistuskooerajuhitelt esmalt nende teenistuskooera töu kohta. Tõugude jaotus on ära

toodud joonistel nr 9 ja 10. 2016. aastal on vastanutest 37%-l saksa lambakoer, 37%-l labradori retriiver, 13%-l belgia lambakoer ja 13%-l spanjel. 2019. aastal vastanutest 42%-l on saksa lambakoer, 5%-l labradori retriiver, 32%-l belgia lambakoer ja 21%-l spanjel.

Küsitlusest selgub, et suurel osal koerajuhtidest on teenistuskooertena saksa lambakoer ja belgia lambakoer. Nende kahe tõu eeliseks on see, et eelpool mainitud koeratõugusid kasutatakse nn kombikoertena. 2019. aastal on suurenenud spanjelite kasutamine 8% võrra. See on ilmselt tingitud sellest, et narkokoeri on hakatud järjest rohkem teenistusülesannete täitmisel kasutama ning nende väike kasv ja kergus on eeliseks rahvarohketes kohtades ja väikestes ruumides kontrolli läbi viimiseks. Analüüsist nähtub, et alati ei ole teenistuskooera valik seotud koera tõuga, mis ühtib Rootsi Kuningriigi instruktoriga välja öeldud mõttega, et tähtsam on koera soov teha tööd kui tema tõug. Esmajärjekorras tulebki vaadata koera instinkte ja alles siis hinnata tõugude eripära. (Berlin, 2016)

Joonis 9. Teenistuskooera tõug (2016)

Joonis 10. Teenistuskooera tõug (2019)

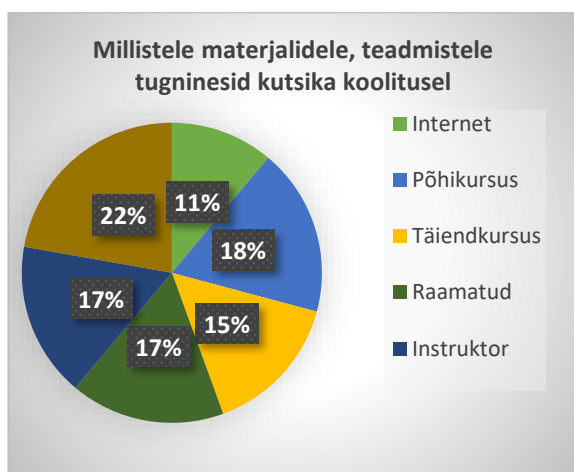
2.3 Uurimistulemused ja analüüs

Joonised nr 11 ja 12 annavad ülevaate, millistele materjalidele ja teadmistele tuginevad koerajuhid kutsika koolitusel. Selgus, et esmased teadmised teenistuskooera koolitamisel ehk kutsika koolitamisel saadakse vanematelt koerajuhtidelt, kellel on pikem kogemus teenistuskooerte koolitamisel. 2016. aastal oli vastav osakaal 22% ning 2019. aastal 19%.

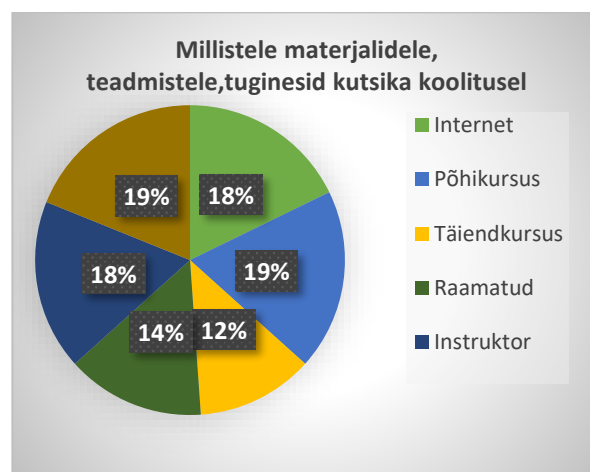
Sarnane on tulemus instruktoritelt saadavate teadmiste osas – 2016. aastal vastasid 17% ja 2019. aastal 18% küsitluses osalejatest, et teadmisi saadakse TKKK instruktoritelt. Töö autor leiab, et teadmiste omandamine peaks olema vastupidi – esmased teadmised saab algaja koerajuht koos vajalike õppematerjalide ja teadmistega TKKK instruktoritelt ja siis teadmised vanematelt koerajuhtidelt. Hetkel läbivad erinevate asutuste koerajuhid põhikoolituse TKKK-s.

2016. aastal töid 18% vastanutest välja põhikursuselt saadavad teadmised, 2019. aastal tegi seda 19% vastanutest. TKKK-s täiendkursuse läbimisel saadavatele teadmistele tuginemise töid 2016. aastal välja 15% ja 2019. aastal 12% vastanutest. Raamatutest saadavatele teadmistele tuginesid 2016. aastal 17% ja 2019. aastal 14% vastanutest.

Viimase variandina toodi välja internet, mis oli töö autori jaoks üllatav – 2016. aastal oli vastanute protsent selles osas 11%. Seevastu 2019. aastal on osakaal juba tõusutrendis – 18%. Autori arvates võib interneti osakaalu tõus olla põhjendatud koerajuhtide teadlikkuse kasvuga seoses sellega, et üha enam koolitamine õppevideoid on kättesaadavad interneti eri saitidel.

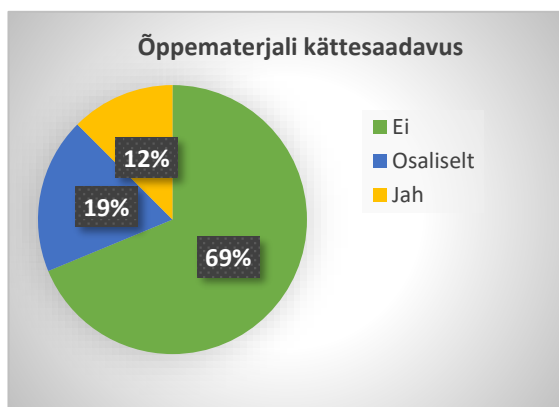

Joonis 11. Materjalid, teadmised, millele tugineti kutsika koolitusel (2016)

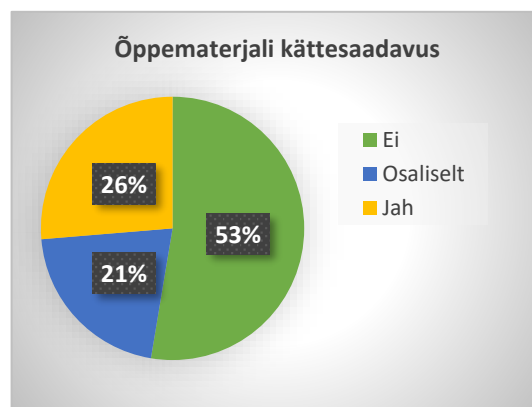

Joonis 12. Materjalid, teadmised, millele tugineti kutsika koolitusel (2019)

Küsitluses uuriti narkootilise aine otsimistaktika õppematerjali kättesaadavust (vt joonised nr 13 ja 14). 2016. aastal vastasid 69% teenistuskoeerajuhtidest, et õppematerjale teenistuskoeerale narkootiliste ainete otsimise kohta on raske leida. 2019. aastal on tulemus parem, 53%, kuid siiski võrdlemisi kõrge. Lõputöö eesmärgist tulenevalt näitab see vajadust luua ühtne õppematerjal. Osad koerajuhid vastasid – 2016. aastal 19% ja 2019. aastalt 21% – et õppematerjalide kättesaadavus on kas osaliselt või lihtsalt kättesaadav. 2016. aastal vastasid 12% ja 2019. aastal 26% vastanutest, et õppematerjalid on lihtsasti kättesaadavad. Töö autori leidis, et need vastused andsid staažikad koerajuhid, kellel on rohkem teadmisi ja kogemusi koolitada teenistuskoeera otsima narkootilisi aineid ja teavad, kust leida vajalikke õppematerjale ning videoid.

Joonis 13. Narkootilise aine otsimise õppematerjali lihtne kättesaadavus (2016)

Joonis 14. Narkootilise aine otsimise õppematerjali lihtne kättesaadavus (2019)

Töö eesmärgist lähtuvalt uuriti, kuidas hinnatakse vajadust ühtse teenistuskoeerte narkootilise aine otsimise õppematerjali (taktika ja otsimise põhimõtted) järele. Joonistel nr 15 ja 16 näidatud tulemuste põhjal vastas 2016. aastal läbi viidud küsitlustele 94% teenistuskoeerte juhtidest, sõltumata asutusest, kus igapäevaseid teenistusülesandeid täidetakse, et see on vajalik. 2019. aastal vastasid kõik, 100% küsitluses osalejad, et ühtne koolitusmaterjal on vajalik. Sellest tulenevalt leiab autor, et õppematerjali koostamine on vajalik.

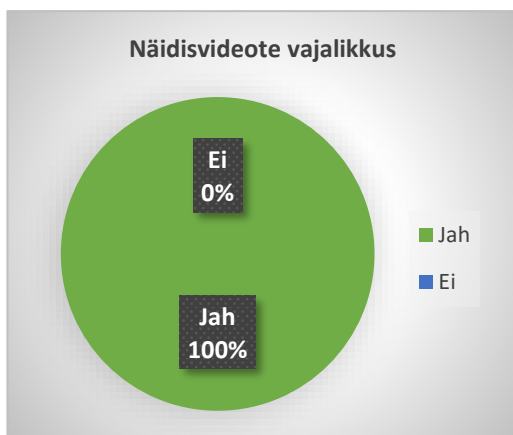

Joonis 15. Vajadus ühtse õppematerjali järele (taktika ja otsimise põhimõtted) (2016)

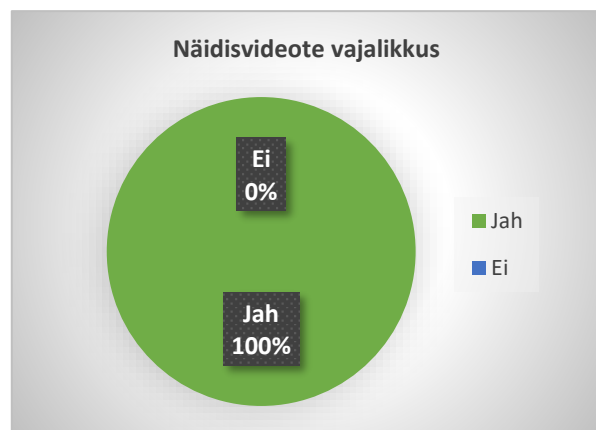

Joonis 16. Vajadus ühtse õppematerjali järele (taktika ja otsimise põhimõtted) (2019)

Nii 2016. kui ka 2019. aastal küsiti arvamust õppematerjalis oleva näidisharjutuste videomaterjali kohta (joonised nr 17 ja 18). Mõlemal aastal vastasid kõik küsitluses osalejad, et videomaterjal näidisharjutuste kohta on vajalik. Ka autori arvates annab selline videomaterjal parema ülevaate ja arusaadavuse, mida ja kuidas teenistuskoeerale koolitada. Õppevideod annavad koerajuhile võimaluse õpitud üle korrata ja meelde tuletada.

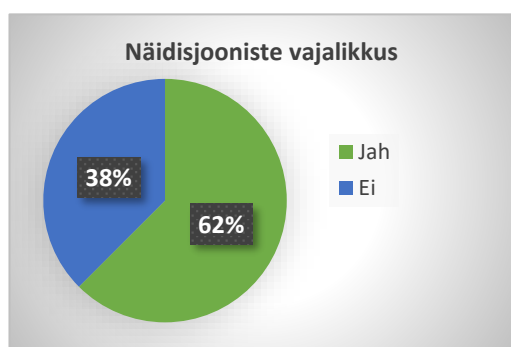
Joonis 17. Vajadus õppematerjalis oleva näidisharjutuste videomaterjali järele (2016)

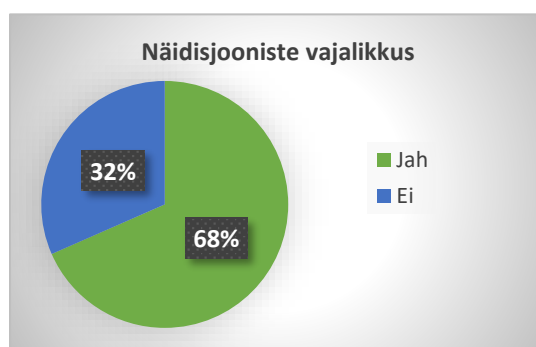
Joonis 18. Vajadus õppematerjalis oleva näidisharjutuste videomaterjali järele (2019)

Mõlemal aastal hinnati näidisjooniste olemasolu vajalikkust ja selle kasu sarnaselt (vt joonised nr 19 ja 20). 62% teenistuskoeera juhtidest arvas 2016. aastal, et lisaks

õppevideotele on vajalikud ka joonised, kuidas koolitada ja kasutada teenistuskoera erinevates situatsioonides. 2019. aastal saadi tulemuseks 68%. 38% vastanutest 2016. aastal ja 32% 2019. aastal arvasid, et joonised ei ole vajalikud. Töö autor on arvamusel, et lisaks õppevideotele on joonised vajalikud, sest joonisega saab edasi anda konkreetse otsimise taktikat ja seda, kuidas teenistuskoeraga peab liikuma. Kindlasti on joonised abistavaks materjaliks just algajatele koerajuhtidele. Saab eeldada, et need koerajuhid, kes on pika tööstaažiga ja kellel on välja kujunenud oma taktika, kuidas erinevates töösituatsioonides teenistuskoeraga liikuda, ei vaja jooniseid.

Joonis 19. Näidisjooniste vajalikkus teenistuskoera koolitamisel (2016)

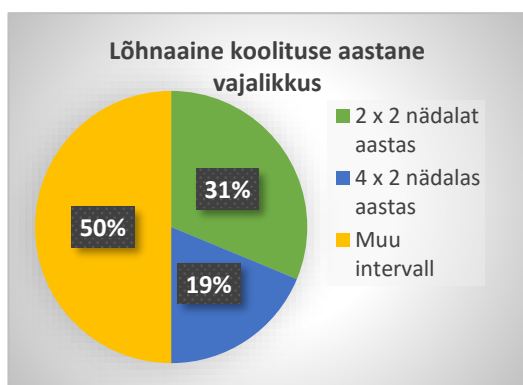

Joonis 20. Näidisjooniste vajalikkus teenistuskoera koolitamisel (2019)

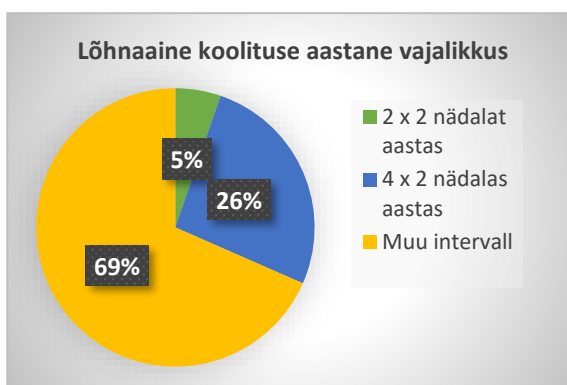
Järgmiseks uuris autor, kui pikka koolitust peavad vastanud vajalikuks lõhnaaine koera koolitamiseks aasta jooksul. Ülevaate annavad sellest joonised nr 21 ja 22. 2016. aastal vastas 31% koerajuhtidest, et aastas on vajalik läbida koolitus nelja nädala jooksul (2 x 2 nädalat). Et aastas võiks koolitus olla kokku kaheksa nädalat (4 x 2 nädalat), arvasid 19% vastajatest. Pooled vastajatest ehk 50% arvas, et aasta jooksul peaks koolituse pikkus olema muu intervalliga. 2019. aastal olid vastanute protsendid järgnevad: 5% pidas vajalikuks aastas koolitusel osaleda neljal nädalal, 26% kaheksal nädalal ning 69% pidas vajalikuks muud intervalli.

Analüüsist tulenevalt võivad kahe aasta erinevad tulemused sõltuda sellest, et narkokoolituse läbinud teenistuskoerte osakaal on vähenenud. Koolitusi on hakatud läbi

viima prefektuurides õppepäevade raames. Töö autor leiab, et piisav oleks aastas teha koolitusi neli nädalat (2 x 2 nädalat). Loomulikult on oluline läheneda igale teenistuskoele ja koerajuhile individuaalselt tulenevalt erinevast arenemiskiirusest. Autori arvates on piisav, et vanemad kui nelja-aastased teenistuskoad läbiks TKKK-s koolitusi aastas kahel nädalal (2 x 1 nädal).

Joonis 21. Lõhnaaine koolituse pikkuse vajalikkus aastas (2016)

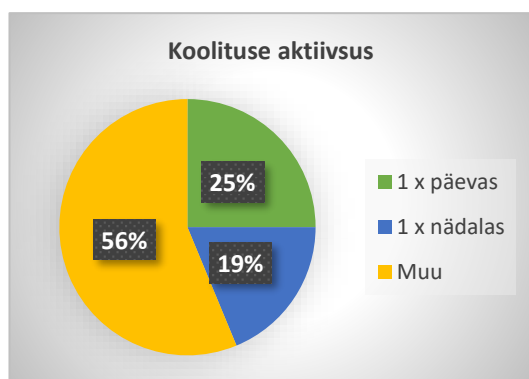

Joonis 22. Lõhnaaine koolituse pikkuse vajalikkus aastas (2019)

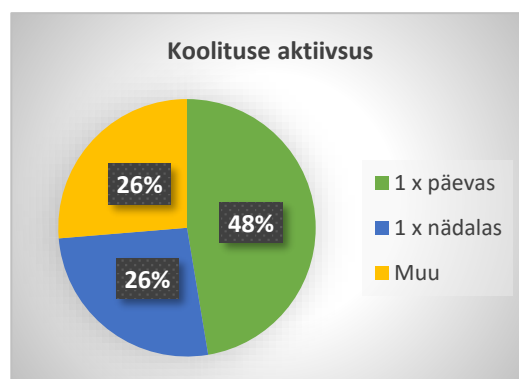
Teenistuskoe juhtidelt küsiti, kui aktiivselt nad nädalas ja päevas oma teenistuskoei koolitavad (vt joonised nr 23, 24). Paluti põhjendada ka seda, millele nad vastamisel tuginesid. 2016. aastal läbi viidud küsitlustest selgus, et koolitamisega tegelevad kord päevas 25%, kord nädalas 19%, muu intervalliga 56% koerajuhtidest. 2019. aastal olid vastanute protsendid järgnevad: koolitamisega tegelevad kord päevas 48%, kord nädalas 26% ja muu intervalliga 26% koerajuhtidest.

Tulenevalt vastustest saab väita, et kaht aastat võrreldes on märgatavalt tõusnud nende koerajuhtide arv, kes koolitavad oma teenistuskoei kord päevas. Vastuste tulemuse erinevus tuleneb sellest, et koerajuhil võib olla koolitada korraga kaks teenistuskoea – noor teenistuskoe, kes vajab intensiivsemat koolitamist ja vanem teenistuskoe, kes vajab vähem aega koolitamiseks. Töö autor on arvamisel, et teenistuskoea tuleb treenida tsüklitena, nt teha nädal aega intensiivset koolitust ja sellele järgneval nädalal lasta koeral mõned päevad puhata. Pärast seda tuleks korrata eelnevaid harjutusi. Sellisel juhul on

võimalik hinnata, kas teenistuskoe on koolituse ajal õpitut omandanud või mitte. Noorte teenistuskoelega ei saa edasi liikuda, kui koer ei ole omandanud temale koolitatavat ülesannet. Koerajuhid teevad tihti selle vea, et kutsika kiirel õppimisperioodil liigutakse koolitusega kiiresti edasi, aga koeral ei jõua koolitav kinnistuda. Sellega peavad koerajuhid arvestama, sest kui koolitav ei jõua koerale kinnistuda, kaob koerajuhil kontroll koera üle. Koeral võib tekkida segadus, sest ta ei ole harjutusi omandanud ja ei saa aru, mida temalt oodatakse.

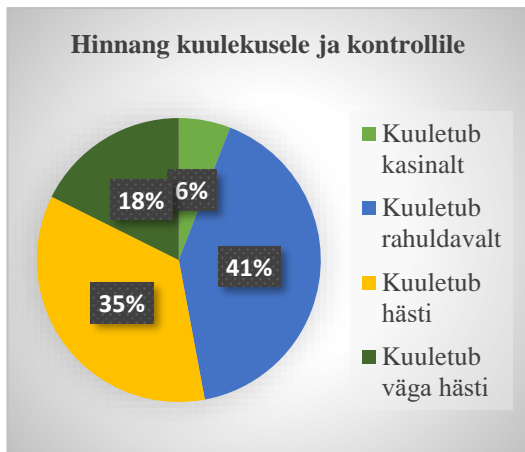

Joonis 23. Teenistuskoe koolitamise aktiivsus päevas, nädalas (2016)

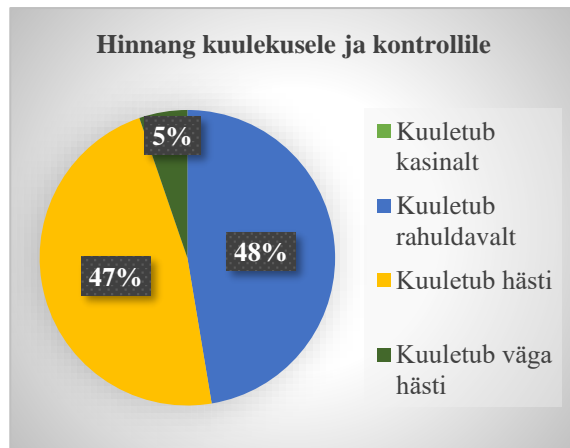

Joonis 24. Teenistuskoe koolitamise aktiivsus päevas, nädalas (2019)

Järgnevalt uuris autor teenistuskoe juhtide hinnangut oma koerte kuulekusele ja kontrollile. Küsitluses osalejatel paluti hinnata koera kontrolli all olemist ja kuuletumist viie palli süsteemis (joonised nr 25, 26): 5 – kuuletub väga hästi, 4 – kuuletub hästi, 3 – kuuletub rahuldavalt, 2 – kuuletub kasinalt, 1 – ei kuuletu). 2016. aastal selgus, väga hästi kuuletuvad 18%, hästi 35%, rahuldavalt 41% ja kasinalt 6% vastanute teenistuskoelest. 2019. aastal olid vastanute protsendid järgnevad: väga hästi kuuletuvad 5%, hästi 47%, rahuldavalt 48% vastanute koertest. Töö autori suureks üllatuseks oli, et osa koerajuhte hindas enda teenistuskoe kuuletumist rahuldavat või kasinalt. Autor leiab, et teenistuskoe kuuletumine koerajuhile on teenistusülesannete ja koolitamise täitmise üheks alustalaks. Teenistuskoe töötulemused sõltuvad sellest, kas ja kuidas teenistuskoe kuuletub koerajuhile.

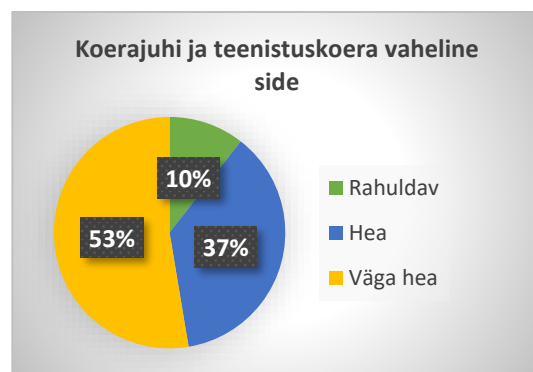
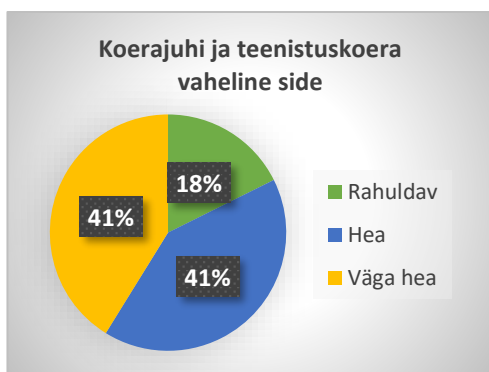

Joonis 25. Koera kontrolli all olemine ja kuuletumine (2016)

Joonis 26. Koera kontrolli all olemine ja kuuletumine (2019)

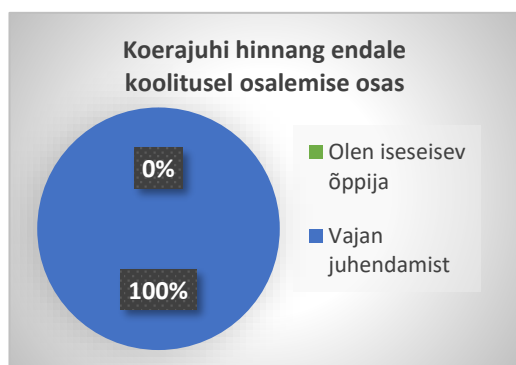
Teenistuskooerte juhtidelt küsiti, kuidas nad hindavad sidet enda ja teenistuskooera vahel (vt joonised nr 27 ja 28). Hinnata paluti viie palli süsteemis: 5 – väga hea, 4 – hea, 3 – rahuldav, 2 – kasin, 1 – mitterahuldav. 41% koerajuhtidest hindasid suhet koeraga nii väga heaks kui ka heaks, 18% hindas suhte rahuldavaks. 2019. aastal hindas 10% koerajuhtidest suhte rahuldavaks, 37% heaks. Kolme aastase vahega on 53% koerajuhtidest hinnanud enda ja teenistuskooera vahelist suhet väga heaks ehk 12% juhul rohkem kui 2016. aastal. See on töö autori arvates väga positiivne – koerajuhid mõistavad enda ja teenistuskooera vahelise suhte olulisust igapäeva teenistuses või koolituses. Usaldus koerajuhi ja teenistuskooera vahel luuakse juba siis, kui pooleteistkuune kutsikas antakse koerajuhile üle.

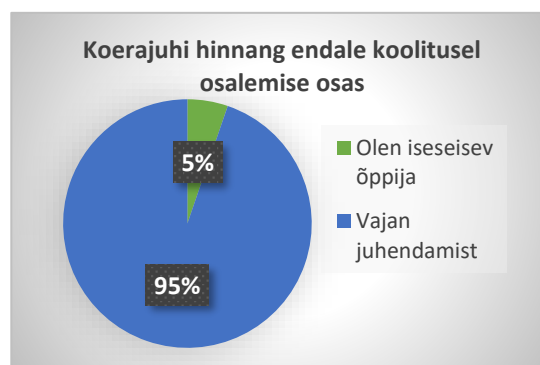
Joonis 27. Koerajuhi ja teenistukoera vaheline side (2016)

Joonis 28. Koerajuhi ja teenistukoera vaheline side (2019)

Koerajuhtidelt küsiti, kuidas nad hindavad oma õppimisstiili – kas on iseseisvad õppijad või vajavad juhendamist. Jooniste nr 29 ja 30 põhjal saadi järgmised tulemused: 2016. aastal vastasid kõik teenistukoera juhid, et vajavad juhendamist. 2019. aastal selgus, et 5% on iseseisvad õppijad ja 95% vajavad juhendamist. Suur enamus vajab juhendamist – töö autori arvates näitabki see, et ühtse õppematerjali loomine on oluline. Ühtne õppematerjal aitab instruktoritel sõltumata asukohast ja asutusest, koolitada koerajuhte ühtsetel alustel. Lisaks ühtsele õppematerjalile on vajalikud erinevad juhendid teenistukoerajuhtide koolitamiseks.

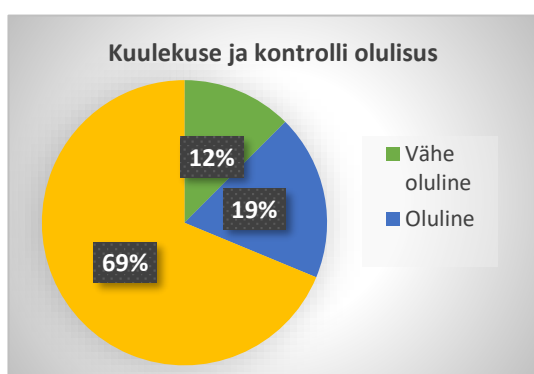
Joonis 29. Koerajuhi hinnang endale ja koolitustel osalemisele (2016)

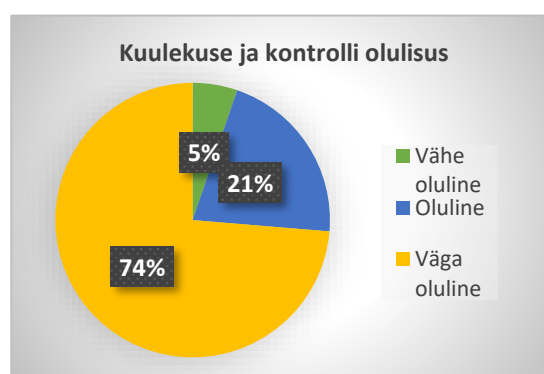
Joonis 30. Koerajuhi hinnang endale ja koolitustel osalemisele (2019)

Kui eespool anti ülevaade teenistukoerte juhtide hinnangust oma teenistukoerte kuulekuse ja kontrolli osas, siis järgnevalt uuris autor teenistukoerte juhtidelt, kui oluline on nende jaoks koera kuulekus ja kontroll (vt joonised nr 31 ja 32). 2016. aastal hindas kuulekust ja kontrolli väga oluliseks 69%, oluliseks 19% ja vähe oluliseks 12% koerajuhtidest. 2019. aastal hindas 5% rohkem ehk 74% koerajuhtidest kuulekust ja kontrolli väga oluliseks, 2% rohkem ehk 21% oluliseks, 7% vähem ehk 5% vähe oluliseks. Kaht ajavahemikku võrreldes ei ole tulemuste vahe küll märkimisväärselt suur, kuid ka väike samm näitab, et koerjuhid on hakanud mõistma kuulekuse ja kontrolli tähtsust

igapäeva koolituses ja töös. Töö autor on seisukohal, et teenistusülesandeid ega ka koolitusi ei ole võimalik sooritada, kui teenistusköer ei ole koerajuhi kontrolli all ja ei kuuletu koerajuhile. Kahetsusväärseid näiteid saab tuua koolitustest, kus teenistusköerad on rünnanud teist inimest või koera, kuna koerajuhil ei olnud teenistusköer kontrolli all. Samuti kahjustavad teenistusköerad, kes ei ole kontrolli all, töö situatsioonide ja koolituse käigus esemeid. Selle küsimuse vastused näitavad, et koolitamise käigus peavad instrktorid kuulekuse ja kontrolli koolitamisele suuremat tähelepanu pöörata.

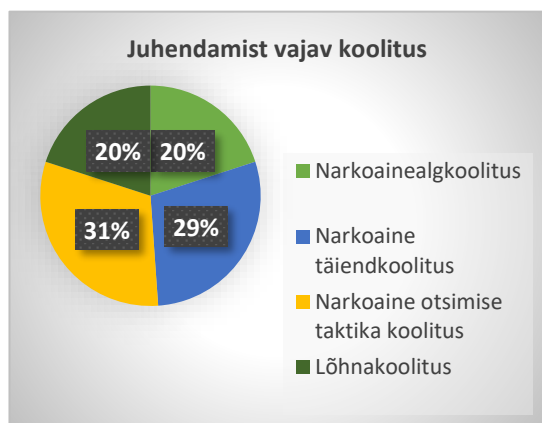

Joonis 31. Kuulekuse ja koera üle kontrolli olulisus (2016)

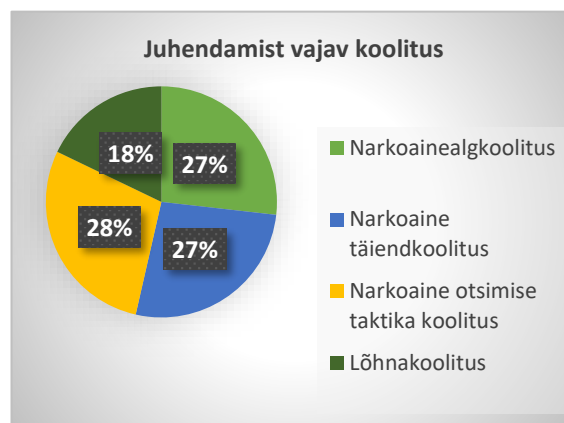

Joonis 32. Kuulekuse ja koera üle kontrolli olulisus (2019)

Töö autor uuris, millise koolituse osas vajavad teenistusköera juhid instrktori või vanemkoerajuhi vahetut juhendamist. Vastajatel paluti valida koolituste – narkoaine alg-, narkoaine täiendkoolitus, narkoaine otsimistaktika, lõhnakoolitus – vahel. Kõik koerajuhid tõid välja, et vajavad koolitustel juhendamist. 2016. aastal olid tulemused järgmised: 31% koerajuhtidest vajab juhendamist narkoaine otsimistaktika koolitusel, 29% narkoaine täiendkoolitusel, 20% narkoaine algkoolitusel ja 20% lõhnakoolitusel. 2019. aastal saadi üsnagi sarnased tulemused: 28% tõi välja narkoaine otsimistaktika koolituse, 27% narkoaine täiendkoolituse, 7% on tõusnud narkoaine algkoolitusel juhendamise vajalikkus – 27%, 18% vastanutest tõi välja lõhnakoolituse.

Joonis 33. Instruktori või vanemkoerajahi vahetut juhendamist vajav koolitus (2016)

Joonis 34. Instruktori või vanemkoerajahi vahetut juhendamist vajav koolitus (2019)

Uuringu eesmärgi täitmiseks viidi küsitlus läbi PPA Ida, Lõuna, Lääne ja Põhja prefektuuride, Tallinna, Viru ja Tartu vangla ning Maksu- ja Tolliameti koerajuhtide seas. Tulenevalt sellest, et vastajate tööstaaž ning staaž teenistuskoera juhina on kõigil pikk, on neil piisavalt kogemusi ning teadmisi, et hinnata koolituse tulemusi ja koolitusmaterjalide vajalikkust.

Küsitluse tulemusena selgus, et nii 2016. kui ka 2019. aastal hindasid vastavalt 94% ja 100% vastajatest ühtse teenistuskoerte narkootilise aine otsimise õppematerjali (taktika ja otsimise põhimõtted) vajalikuks. Lisaks sellele hindasid kõik vastajad vajalikuks videomaterjali näidisharjutusest ja üle poolte vastajatest peavad vajalikuks ka õppematerjaliga kaasnevad näidisjoonised. Muuhulgas paluti koerajuhtidel hinnata oma õppimisstiili – 2016. aastal läbi viidud küsitlustest selgus, et kõik vajavad juhendamist ning 2019. aastal hindasid juhendamist vajalikuks 95% vastanutest.

Analüüsi tulemusi ja lõputöö praktilist väärtust, aktuaalsust toetab ka see, et olemas on küll nii eesti- kui ka võõrkeelset kirjandust koerte kuulekusõpetuse kohta, kuid puuduvad erialased õppematerjalid. Olemas on ka 2014. aastal lõputööna koostatud õppematerjal, kuid see on teenistuskoera kutsikakoolituse kohta (Klement, 2014). Praegu kasutatakse narkootiliste ainete otsimisele spetsialiseerunud teenistuskoerajuhtide ning teenistuskoerte

õpetamiseks eelkõige iseenda ja teiste riikide parimat praktikat. Narkokoera koolitamiseks ametlike koolitusmaterjalide puudumist/vähesust kinnitab ka TKKK juht Jüri Pajusoo.

Uuringu eesmärk oli välja selgitada, kas teenistuskoeerajuhtidel on vajadus narkokoera koolitamise ühtse koolitusmaterjali ja sellega seotud videomaterjali järele. Toetudes ülalpool esitatud tulemustele saab autor väita, et uuringu eesmärk on täidetud, sest selgelt kujunes välja, et teenistuskoeerte juhid tunnevad vajadust ühtse õppematerjali ja sellega kaasneva videomaterjali järele. Ühtse ning teenistuskoeerajuhtidele kättesaadava õppematerjali olemasolu Eestis tagaks erinevate ministeeriumite haldusalas olevate teenistuskoeerte efektiivsema ja samadel alustel õpetamise. See looks ka instruktoritele võimaluse koolitada koerajuhte ühtsetel alustel.

KOKKUVÕTE

Teenistuskoerad on mitmete teenistusülesannete täitmiste juures asendamatud. Kuna sisejulgeolekuasutuste teenistuskoerte ja koerajuhtide koolitamine on koondunud TKKK-sse, siis on koerajuhid hakanud esitama koolitusmaterjalile ja koolituse kvaliteedile suuremaid nõudmisi.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada ja anda ülevaade ning soovitused ühtseks narkootiliste ainete otsimise koolitamiseks narkokoertele ja vajaliku õppematerjali (lisa 1) välja töötamiseks ja kätte saamiseks PPA-s ja TKKK-s. Samuti selgitada välja, millist taktikat oleks erinevates keskkondades kõige tulemuslikum kasutada.

Kaaskirja esimeses peatükis andis autor ülevaate TKKK ajaloost, teenistuskoerte paiknemisest PPA-s, Maksu- ja Tolliametis ja Vanglateenistuses, sisejulgeoleku asutustes kasutatavatest koeratõugudest ja õiguslikest alustest teenistuskoerte kasutamisel teenistusülesannete täitmisel. Ülevaade anti enamlevinud narkootilistest ainetest Eestis ja sellest, milliste narkootiliste ainetega koerajuhid teenistuskoeri koolitavad. Autor andis ülevaate uurimisülesannetes püstitatud teemadest ja selgitas võimalusi teenistuskoerte kasutamiseks erinevates keskkondades.

Teises peatükis peatus autor uurimuses läbiviidud intervjuuküsimustikus püstitatud eesmärkide analüüsimisele. Uurimusest saab järeldada, et teenistuskoera juhtide arvates on ühtse õppematerjali vajalikkus olulise tähtsusega, sest hetkel on selle leidmine ja kätte saamine raske või puudub üldse. Töö autor leidis, et ühtne otsimistaktika koolitamine tõstab tulevikus teenistuskoerte kasutamise võimekust oluliselt.

Toetudes analüüsis esitatud tulemustele saab autor väita, et uuringu eesmärk on täidetud, sest selgelt kujunes välja, et teenistuskoerte juhid tunnevad vajadust ühtse õppematerjali ja sellega kaasneva videomaterjali järele. Tuginedes küsitluse vastustele leiti, et kuna teenistuskoerte koolitus on koondunud TKKK-sse, siis tuleb välja töötada ja kasutusele võtta ühtne õppematerjal (lisa 1) otsimistaktika koolitamiseks teenistuskoertega tööks igapäevases teenistuses. Teenistuskoerte juhtidele ja teistele politseiametnikele on vaja teha

teavitustööd teenistuskooerte kasutamise võimalustest. Selleks, et tõsta teenistuskooerte teenistusülesannete täitmise tulemuslikkust narkootiliste ainete leidmisel, on vaja välja töötada sisejulgeoleku asutustele ühtne õppematerjal, kus tuuakse välja sobivad otsimistaktikad eri keskkondades, situatsioonides. Välja töötatud taktika õpetamine on efektiivne, kui seda hakatakse õpetama juba kutsikatele TKKK-s ja kadettidele, kes asuvad teenistusse sisejulgeoleku asutustesse ning soovivad jätkata oma teenistust teenistuskooera juhina. Sellisel juhul on neil juba ülevaade ühtsetest otsimismeetoditest koostööks teenistuskooeraga.

Lõputöö kolmandas osas koostas töö autor õppematerjali narkokooerte otsimise koolitamiseks. Lisaks paberandjal loodud õppematerjalile koostas tööautor õppematerjali juurde ka õppevideod erinevate otsimistaktikatega, mis aitavad paremini mõista paberandjal olevat materjali.

Õppematerjal on loodud patrullkooera kutsika koolitamiseks ja see on saanud juba praegu koerajuhtidelt positiivset tagasisidet. Seetõttu on töö autor seisukohal, et antud lõputöö käigus loodud õppematerjal narkokooerte koolitamiseks aitab kaasa teenistuskooerte efektiivsemale koolitamisele.

Antud lõputöös käsitletud uurimuste põhjal ongi koerajuhtidele ja nende teenistuskooertele kõige efektiivsemateks koolitusvahenditeks ühesugused õppematerjalid koos näitlike videomaterjalidega, seda sõltumata teenistuskooera erialast. Lisaväärtust loob see, et need saavad kättesaadavad olema teenistuskooera juhtidele nii TKKK kui ka SKA raamatukogus.

SUMMARY

The service dogs are indispensable for the performance of several service tasks. As the training of service dogs and dog handlers of internal security agencies is concentrated to the TKKK, dog handlers have begun to place more demands on training material and the quality of training.

The aim of this thesis was to find out and give an overview and recommendations for a uniform training of narcotic drugs for narcotics dogs and to develop and receive the necessary study material in PPA and TKKK. Also to find out which tactics would be most effective in different environments.

In the first chapter of the cover letter, the author gave an overview of the history of the TKKK; the location of service dogs in the PPA, the Tax and Customs Board and the Prison Service; dog breeds used in internal security agencies and legal bases for the use of service dogs in the performance of service duties. An overview were given of the most common narcotic substances in Estonia and the narcotic substances that the dog handlers train the service dogs. The author gave an overview of the topics set out in the research tasks and explained the possibilities of using service dogs in different environments.

In the second chapter, the author analyzed the goals set in the interview questionnaire. It can be concluded from the analysis that, in the opinion of the service dog managers, the necessity of a common educational material has great importance, because at the moment it is difficult to find any or is lacking. The author of the thesis found that uniform training in search tactics will significantly increase the ability to use service dogs in the future.

Based on the results presented in the analysis, the author can declare that the purpose of the analysis is fulfilled because it clearly emerged that the handlers of service dogs feel the need for a uniform educational material and the accompanying video material. Based on the responses to the survey, it was found that as the training of service dogs is concentrated in the TKKK, there is a need to develop and take into use a common study material for training in search tactics for service dogs in their daily work. Service dog handlers and

other police officers need to be informed about the use of service dogs. In order to improve the performance of service dogs in the search for narcotic substances, it is necessary to develop a uniform educational material for internal security agencies that identifies suitable search tactics in different environments and situations. Developing the tactics developed is effective when it is taught to puppies in the TKKK and to cadets who are going to start work in internal security agencies and want to continue their service as a service dog leader. In this case, they already have an overview of common search methods for working with a service dog.

In the third part of the thesis, the author of the thesis prepared study material for training the search for drug dogs. Additionally to the paper-based learning material, the author also prepared study videos with various search tactics to better understand the material on the paper.

The learning material is designed to train the patrol dog puppy and has already received positive feedback from dog managers. Therefore, the author of the thesis has an opinion that the study material developed for the training of drug dogs created during this thesis, contributes more effective training of service dogs.

Based on the analysis discussed in this thesis, the most effective training tools for dog managers and their service dogs are the same educational materials as the exemplary video materials, regardless of the service dog profession. The added value is that they will be available for service dog managers in both the ITKK and the SKA library.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Barkanš, U. (15. 03 2016. a.). Teenistuskooerte tõud Läti Vabariigis. Läti.

Berlin, J. (2016, 03 21). Teenistuskooerte tõud Rootsi Vabariigis. *Facebooki messengeri vestlus*.

Ensminger, J. J. (2012). *Police and Military Dogs Criminal Detection, Forensic Evidence and Judicial Admissibility*. Broken Sound Parkway NW: CRC Press Taylor&Francis Group. Retrieved 02 19, 2019

Frontex. (2012). *Common core curriculum for EUBG dog handlers*. Retrieved 03 13, 2018

Instituut, T. A. (2018). Narkootikumidega seotud kuritegevus ja konfiskeerimised. 2. Kasutamise kuupäev: 11. 04 2019. a., allikas <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwjCgZqs6cjhAhUrzqYKHaa0DJAQFjACegQIARAC&url=https%3A%2F%2Fwww.tai.ee%2Fet%2Fvaljaanded%2Ftrukised-ja-infomaterjalid%2Fdownload%2F836&usg=AOvVaw0KIOB9PgEE1B7jhmTyTfWx>

Justiitsministeerium. (27. 05 2007. a.). Korrakaitseaduse eelnõu. Tallinn. Kasutamise kuupäev: 12. 03 2018. a., allikas <https://www.riigikogu.ee/download/a67e1f77-6a73-26c5-5648-71b05c92d979>

Justiitsministeerium. (2017). KURITEGEVUS EESTIS 2017. *KURITEGEVUS EESTIS 2017*. Justiitsministeerium. Kasutamise kuupäev: 24. 03 2019. a., allikas https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=21&ved=2ahUKEwjSoo2Fr5rhAhVHdJoKHYPfCL84FBAWMAB6BAgDEAI&url=https%3A%2F%2Fwww.kriminaalpoliitika.ee%2Fsites%2Fkrimipoliitika%2Ffiles%2Felfinder%2Fdokumentid%2Fkuritegevuseestis_2017_veebi01.pdf

- Justiitsministeerium. (28. 12 2018. a.). Registreeritud kuriteod jaanuar-november 2015-2018 (peamised liigid). Tallinn: Justiitsministeerium. Kasutamise kuupäev: 03. 24 2019. a., allikas https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/registeritud_kuriteod_jaanuar-november_2015-2018_peamised_liigid.xlsx
- Kiipus, M., & Lõhmus, M. (2004). *Alkoholismi ja narkomaania ennetamise käsiraamat*. Tallinn.
- Klement, J. (2014). Patrullkoerakutsika õppematerjal. Tallinn: Sisekaitseakadeemia. Kasutamise kuupäev: 11. 04 2019. a.
- Korraldusseadus (13. 03 2019. a.). Kasutamise kuupäev: 25. 03 2019. a., allikas <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015207?leiaKehtiv>
- Korraldusseadus (13. 03 2019. a.). Kasutamise kuupäev: 25. 03 2019. a., allikas <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015207?leiaKehtiv>
- Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus (13. 03 2019. a.). Kasutamise kuupäev: 22. 03 2019. a., allikas <https://www.riigiteataja.ee/akt/114112018007?leiaKehtiv>
- Piir, J. (25. 03 2019. a.). Narkokoerte arv, koolitus ja atesteeriminev Justiitsministeeriumis, Vangala teenistuses. *e mail*.
- Politsei- ja Piirivalveamet. (23. 03 2011. a.). „Koerateenistuse kasutamise juhend“ Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori käskkiri 23.03.2011 nr 120. 23. Kasutamise kuupäev: 13. 03 2018. a.
- Sisekaitseakadeemia. (2017). Koerajuhtide põhikursus. *Sisekaitseakadeemia täiendusõppe õppekava 04.12.2017 nr 6.5-12/3238-1*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia. Kasutamise kuupäev: 11. 04 2019. a.

Sootak, J., & Pikamäe, P. (2004). *Karistusseadustiku kommenteeritud väljaanne*.
Kasutamise kuupäev: 29. 03 2019. a.

Sotsiaalministeerium. (18. 05 2005. a.). Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad. Tallinn. Kasutamise kuupäev: 12. 03 2018. a., allikas <https://www.riigiteataja.ee/akt/129112017014>

Tinkus, P. (25. 03 2019. a.). Teenistuskooerte ülevaade Maksu ja Tolliametis. *e mail*.

Tänav, T. (12. 03 2018. a.). Intervjuu Tõnu Tänavaga(intervjuu).

Tänav, T. (27. 03 2019. a.). Teenistuskooerad PPA-s. *e mail*.

Väänänen, T. (2016, 03 15). Teenistukoerte tõude kasutamiane Soome Vabariigis.
Facebooki messengeri vestlus.

Lisa 1. Koerajuhi põhikursuse läbimine

Teenistuskoe koerajuhi põhikursusel leiavad käsitlemist alljärgnevad teemad, mille läbimisel koerajuht teab:

- teenistuskoe kasutamise ajaloolist tausta;
- teenistuskoe alast siseriiklikku (Politsei- ja Piirivalveamet) süsteemi ja kasutamise korda;
- rahvusvahelist ja siseriiklikku teenistuskoe alast seadusandlust ning oskab neid rakendada igapäevases teenistuses;
- teenistuskoe siseriiklikku koolitussüsteemi ja õppekava ülesehitust;
- koerajuhile esitatavaid nõudeid;
- teenistuskoele esitatavaid nõudeid;
- teenistuskoe klassifikatsioone ja koolitussuundi;
- teenistuskoe atesteerimise nõudeid ja korda;
- teenistuskoe koolitamise aluseid ja nõudeid ning oskab neid kasutada;
- teenistuskoe kasutamise aluseid ja oskab neid kasutada;
- teenistuskoe hooldamise aluseid ja oskab neid kasutada;
- teenistuskoe koolitamisel ja kasutamisel kasutatavaid abivahendeid ja oskab neid kasutada;
- teenistuskoe koolitamisel kasutatavaid spetsiaalseid aineid ja oskab neid oma pädevuse piirides kasutada.

Erialakoolitus on väljaõpe, kus teenistuskoe ja teenistuskoeajuht saavad tööks vajalikku erialast koolitust vastavalt sellele, mis suunitlusega teenistuskoe on.

Lisa 2. Aine lõhnakoolitusel käsitletavat teemad

Teenistuskoe aine lõhnakoolitusel leiavad käsitlemist alljärgnevad teemad:

- narkokoerte kasutamine, Eestis levinud tõud;
- narkootiliste ainete klassifikatsioon;
- õpetatavad narkootilised ained;
- narkootiliste ainete peamised omadused;
- narkootiliste ainete tarbija iseloomustus;
- narkootikumide hoidmine ja käitlemine;
- koolitussuuna valik;
- otsima õpetamine ja selle tähtsus edasises koolituses;
- lõhna tutvustamine;
- esimene peidik, selle tähtsus;
- narkootikumide otsimine, käsklused otsimisel;
- otsimine erinevates keskkondades (maastik, hooned, transport);
- narkootiliste ainete otsimise taktika (suunatud ja vaba otsimine);
- käitumine peidiku leidmisel (premeerimine);
- aine leidmisest teatamise õpetamine;
- teatamise viisid (aktiivne ja passiivne narkokoer);
- narkootiliste ainete peitmiskohad;
- peidikute ettevalmistamine.
- erinevad peidikud (levinud peidikud ja peitmisviisid).
- peidikute raskusastmed;
- narkootiliste ainete otsimist segavad tegurid;
- kiirtestide kasutamine;
- laibaotsimise koolitus.

Lisa 3. Uuringu läbiviimisel kasutatud küsimustik

1. Kus on Teie teenistukoht?
2. Mitu aastat olete töötanud PPA- s/Maksu- ja Tolliametis/Vanglas ja mitu aastat sellest teenistukoerajuhina?
3. Mitmes teenistukoer Teil on?
4. Mis tõugu teenistukoera omate?
5. Millistele materjalidele/teadmistele tuginesid kutsika koolitusel?
 1. Internet
 2. TKKK koerajuhi põhikursus
 3. TKKK täienduskursused
 4. Raamatud
 5. Instruktor
 6. Vanemad kolleegid
6. Kas narkootilise aine otsimise õppematerjal on lihtsalt kättesaadav?
 1. Jah
 2. Ei
 3. Osaliselt:
7. Kas tunnete vajadust ühtse teenistukoerte narkootilise aine otsimise õppematerjali järgi (taktika/otsimise põhimõtted)?
 1. Jah on vajalik
 2. Ei ole sest õppematerjali on piisvalt
8. Kas õppematerjalis peaks olema ka näidisharjutuste videomaterjal?
 1. Jah, see annab parema ülevaate õpetamise taktikast
 2. piisab ainult tekstist, kus on selgitavad fotod
 3. piisab ainult selgitavast tekstist
9. Kas erinevate otsimise näidis jooniste olemasolu lihtsustaks teenistukoera koolitamist Teie jaoks?
10. Kui pikka koolitust peate vajalikuks lõhnaainekoera koolitamiseks aastas?
 1. 1. 2 x 2 nädalat

2. 4 x 2 nädalat
 3. Muu intervalliga või ei soovi üldse koolitust
11. Kui aktiivselt sa oma teenistuskoera koolitad (päevas, nädalas)? Põhjenda, millele tuginesid?
1. 1x päevas
 2. 2-3x päevas
 3. 1x nädalas Põhjenda
12. Kuidas sa hindad oma koera kontrolli all olemist/ kuuletumist sinule viie palli (5 – kuuletub väga hästi 4 – kuuletub hästi 3 – rahuldavalt kuuletub 2 – kasinalt kuuletub 1- ei kuuletu) süsteemis?
1. 2. 3. 4. 5.
13. Kuidas hindad enda ja oma teenistuskoera vahelist sidet (5- väga hea; 4 – hea; 3 – rahuldav; 2 – kasin; 1 – mitte rahuldav) ?
1. 2. 3. 4. 5.
14. Kuidas hindad ennast: Kas koolitustel oled olnud pigem iseseisev õppija(läbi oma kogemuste) või oled vajanud juhendamist?
15. Kui oluline on Teie jaoks kuulekus ja kontroll koera üle sinu töös(5- väga oluline;4 – oluline; 3 – rahuldav; 2 – vähe oluline; 1 – üldse ei ole oluline).
1. 2. 3. 4. 5.
16. Millise koolituse osas vajad kindlasti instruktori/vanemkoerajuhi vahetat juhendamist?
1. Narkoaine otsimise algkoolitus
 2. Narkoaine otsimise täiendkoolitus
 3. Narkoaine otsimise taktika koolitus
 4. Lõhnakoolitus